



# Tulajdonképpen miért?

Interjú *Silke Maier-Witt* egykori terroristával

**Silke Maier-Witt** Németország leginkább keire sett bűnözői közé tartozott 25 évvel ezelőtt. 1950-ben született Nagoldban, a Fekete-erdőben. 1969-től orvos tanuló, majd pszichológiai tanuló Hamburgban. Életének fordulópontjává a bebörtönzött terrorista, Holger Meinsé halálává lik. Ettől kezdve elköteleződik a Vörös Hadsegreg Frakció (VHF) eszméi mellett, és megszakítja tanulmányait. 1977-ben lép be hivatalosan a VHF-be. Végül egy bankrablás során „be nem tervezett” áldozatává válik, a halála in dítja arra, hogy szakítson a VHF-fel. Ezután földalatti életet kezd. Tíz évet tölt el az NDK-ban, ahol alnéven él. 1989 után ismét felveszi eredetijét, letartóztatják, és jómagáviseltemiatt 1995-ben végül kiengedik a börtönből. Oldenburgban fejezi pszichológiai tanulmányait, és 1999-ben civil konfliktus-feloldozói képe si tészt szerez. Amikor Heidemarie Wiczorek-Zeul miniszter asszony fel fe de zi őt az államilag támogatott Civil Beker szolgálat fizes tés listáján, nincs elbűvölve ettől, de Kay Nehmszövetség fő ügyész igazolja számára, hogy az egykori terrorista „szavai lehetővé tették a VHF erőszak-ideológájától”. Silke Maier-Witt 2000 februárjától Koszovó bandolozókbékeszként.

Maier-Witt asszony, Ön két évvel részt vett Hanns-Martin Schleyer, a Munkaadók Szövetsége elnökének meggyilkolásában, amelynek során kíséretének négy tagját is megölték. Mi vezetett Önt akkoriiban, több mint 25 évvel ezelőtt a radikalitásba?

Azonnapon léptem be a Vörös Hadsegreg Frakcióba, amikor Bubackot leölték. 1977. április 7-én. Nem mondhatom, hogy nem tudtam, mi be megyek bele. Akkoriban olyan a gitimációs rendszerem volt, amely igazolta vezető emberek meggyilkolásáért magasabb cél érdekében. Miért voltam abban a helyzetben, hogy hatályon kívül helyezzem az erkölcs szempontokat? Az ideológia miatt! Ha van megfelelő ideológia, akkor csoport elég ahhoz, hogy az esetleges sen még meglévő megfontolásokat félretegyék. Élettörténetemmel szembe sülvesokat foglalkoztam ezzel a kérdéssel.

*Kétször mi készítette Önt arra, hogy ki lépjen?*

Egyrészt a csoport már amúgy is szét esőben volt. Meg aztán már ugyanabban az évben feltűnt nekem – abban, ahogyan küzdőtársaim reagáltak a fogoly Andreas Baader, Gudrun Ensslin és Jan-Carl Raspe öngyilkosságára –, hogy egyáltalán nem volt saját politikai motivációnk. Nem volt valószínű meg alapozásunk arra, amit tettünk. Úgy éretem: nem voltak már pozitív céljaink. A VHF második nemzedékének, ahogyan neveztek minket, egyetlen célja volt: kihozni a börtönből Baadert, Meinhofot és a többieket. Közös történetünk és közös körzési listánk tartott össze minket; az a ve szély, hogy va la mennyiünknek életfogytig tartó börtönbüntetéssel kellett számolnunk. Egyébként a VHF arra korlátozódott, hogy megmutassa: Németország nem más, mint az amerikai elgondolások megvalósulásának segítője. Valaki megkérdezte tőlem, mit tettünk volna, ha ha ta lom ra kerülünk volna. Ez egyáltalán nem volt téma köztünk! Csak arról volt szó, hogy meggyengítsük az imperializmus gépezetének agytrösztjét. Így fejeztük ki ezt. Arról volt szó, hogy demonstráljuk: lehet séges az ellenállás. És azt vártuk, hogy a mozgalom majd ki terjed, és hogy főképpen értelmiségiek csatlakoznak hozzá. De nem így történt.

*Létezik-e olyan üzenet, amely en nek a tapasztalatnak az alapján tovább szeretne adni másoknak?*

Sajnos, olyan tapasztalat ez, amely világszerte éppen ismét az ellenkezőjébe csap át, vagyis hogy erőszak semmilyen problémát nem lehet megoldani; hogy az erőszak, ha bevetik – mint például Irakban –, oly módon változtatja meg a kalmazóját, hogy már nem különbözik a másiktól. A Civil Beker szolgálat pontosan ezt akarja bebizonyítani: hogy lehet séges megakadályozni az erőszak effajta elharapozását.

*Ezért lett Ön erőszakos emberből béke teremtő?*

Igen, így gondolom. Szilárd meggyőződés: A különböző etnikumok, államok, emberek, érdek csoportok békés együttélése csak akkor lehet séges, ha a Nyugat a konfliktus részé nek is tekin t ma gát, és nem mindig csak azt gondolja, hogy a többiek okozzák a konfliktust.

*Béke munkásként ma mit tapasztal Koszovóban? Hiszen most már több mint három éve te vékonykodik ott.*

Minde nek előtt azt látom, hogy sem mi eset re sem ta lálunk re cep te ket arra, hogy gyan kell banni a konfliktusokkal, hogy kell élni. Ezért a fiataloknak szóló egyik üzenetem így hangzik: Tetted nek lenni nem nagy ügy. Sokkal nehezebb civil bátorságról bizonyoságot tenni.

*Ekkor más képp viselkedem, de válla lom azt a veszélyt is, hogy egye dül ma ra dok!*

Igen, ekkor elveszítem a csoport me létét és bizton ságát. Számomra azonban a konfliktus-képesség üzenetéről van szó. Hogy megta nuljak érvelni, hogy esz közők módszerek birtokába jussak, hogy megtanuljam: az össze tüzés és a vita pozitív is lehet, ha megörzők bizonyos formákat. Meg kell ta nulnom ki bírni a ketőségeket, vagy hogy néha ki mondjam: Nem volt igazam. Minden esetre a születéim egyáltalán nem ké szít tek föl arra, hogy elmélyüljek a vitában, és a veszekedésekből kihozam, ami lehet séges. Koszovóban most igen csak tekin telyi jelle gű, patriar chális struktúrákkal ta lálkozom, amelyek ben színt nem kívánatos, hogy az ember szembe süljön a dolgokkal.

*Ön te hát olyan mi be botlik most bele, amit már ott hon is megtapasztalt?*

Igen. Ezek ugyan azok a mecha nizm usok, amelyek a tetteseket tettesekké teszik. Nyomára bukkanni ezeknek a mecha nizm usoknak, ezt jelenti a traumák feloldozása. E traumatizáltaknak ezen a ponton már nincs mit veszténiük. Ők nem látják, hogy az élet érdemes lenne arra, hogy megéljük, nem látnak semmilyen távlatot maguk előtt... Így abba a helyzetbe kerülnek, hogy a másik emberben már nem embert látnak; csak a Gonosz mintaképeit látják atöbbieken.

*Önmagát látja-e visszont a koszovói tette sekben, amikor beszél velük?*

Egészen bizton sa se gít a múltam, hogy megértsem a jelenüket. Hiszen a trauma kezelése ben annak lehet ségét adjuk vissza az embereknek, hogy érzékeljenek és érezzenek – ugyan is el vesztétek an nak ér zését, hogy élnek. Ezt magam is megtapasztaltam. Edzettem magam arra, hogy semmit se érezzek. Belevetem magamba: „Nem érinthet meg en gem, amikor azt látom, hogy négy ember fekszik

Schleyer ko csi ja mel lett!” Így volt ez ak ko ri ban, 1977 ok tó be ré ben. „Nem sza bad majd rész vé tet érez nem!” Ez ná ci ideológia! „Keménynek kell lennem, nem ismerem gyengeséget.” Ez a keménységre, hősies gondolkodásra ne ve lés vég ze tes mó don gyü möl csö zött az én ese tem ben.

*Egy Spi e gel-in ter jú ban azt mond ta, hogy alap já ban vé ve az Ön ap já nak tör té ne tét is mé tel te meg. Hogy ér ti ezt?*

Igen ellentmondásos viszonyban álltunk. Sok párhuzamot látok vele, például abban, ahogy nem szembe szült ná ci múlt já val. So sem volt abban a hely zet ben, hogy való ban fel dol goz za sa já t tör té ne tét. Ha ké pes lett vol na er re, ak kor át ad ha tott vol na ne kem va la mit. Azt, ho gyan le het bán ni az ilyen ta pasz ta la tok kal anél kül, hogy az em ber fel ör lőd nek. Nem akar tam úgy élni, ahogy a szü le im. Az tán az em ber még is oda jut! Nagy anyám igen fa na ti kus volt, a ná cik ol da lán. Rend kí vül bol dog volt, ami kor be ve zet ték az ál ta lá nos had kö te le tét zett sé get, no ha két fia volt, és egyi kük ott ma radt a há bo rú ban.

*Ez a ma ga tar tás ha tá roz ta meg az Ön ap já t is?*

Nem volt sok esélye. Fi a tal sa gát militáris és paramilitáris szervezetekben töltötte el. Ami kor vé get ért az el ső világháború, jött az általános hadkötelezettség, a munkaszolgálat, majd kitört a következő háború. Annak a végén pedig már harminc fölött volt. Nem mondhatta min den to váb bi nél kül: Mindez semmi sem volt. Becsvágyó és elkötelezett volt. Nagy felelősséget vállalt. Ezek mind olyan dolgok, amelyekről so sem tu dott be szél ni. Igen zár kó zott fér fi volt.

*Ön honnan vette az erőt ahhoz, hogy kimásson saját és családjátörténetének mocsarából?*

Mindig kíváncsi voltam az emberekre. Arra, hogyan viselkednek. És mindig találkoztam olyan emberekkel, akik kedveltek engem. Koszovóban is szereztem barátokat. Ez a legerősebb ol da lam, de egyúttal a leggyengébb is. A tel jes nyi tott ság. Viszont: nincsenek gyökereim, nem tar to zom se ho vá. Kész va gyok arra, hogy teljesen fel emésszem ma gam egy ügyért. Ben nem nincs meg az a vi szony la gos ság, hogy „na, itt már túl messzi re megy a do log, tulajdonképpen nem kellene mondanom, végül is ne kem is meg van a sa já t é le tem”. Va la mi kép pen a dol gok fö lött le be gek. Ön fe led ten, ön zet le nül, úgy hogy a vé gén nem sok min den ma rad. Fá radt idő sza ka im ban meg is kér dezem ma gam tól: Tulajdonképpen miért?

*Így nézve a dolgot, Ön nem igen vál to zott meg...*

...Éle tem há rom ne gyed ét így töl töt tem el. Most már ta lán túl ké ső van ah hoz, hogy vál toz tas sak raj ta. Más fe lől: Mi ó ta ki jöt tem a síttről, most elő szőr van olyan be nyo má som, hogy va la mi kép pen ma gam ha tá ro zom meg az é le te met...

*Mit kezd az el ve zett évek kel, ami kor bör tön ben volt, mi kö zben má sok eg zisz ten cí át te rem tet tek és csa lá dot ala pí tottak?*

Nem tu dok úgy te kin te ni rá juk, hogy azt mond jam: El ve szett évek! Egy sze rü en részét al kot já k a tör té ne tem nek, és ha vissza te kin tek, azt mond ha tom, hogy a sít ten től töt t é ve im nem vol tak a leg rossz bak.

*Hi szen ma nem len ne az, aki, ha mind ezt nem él te vol na meg.*

Igen, pon to san. Ami kor azon ban a bör tön után nem ta láltam mun kát, azt mond tam: A fe né be is, sen ki sem tart igényt a szakképzettségedre! Végül is ké pe sí tett á po ló nó voltam, és nem sok volt hátra orvosi tanulmányaimból. Aztán egy öreg otthon ban dol goz tam, éjszakai műszakban. A Vö rös ke reszt nek fenn tar tá sai vol tak, hogy egy va la mi ko ri ter ri ta nem okoz e kárt a szer ve zet nek.

*Milyen kapcsolatban állt ezekben az években a családjával?*

Apám már a het ve nes évek vé gén meg halt. Anyám csak a mos to ha anyám. Lo já lis volt irán tam, és most is az. Nő vérem, két féltestvérem és barátaim megszokták, hogy eleinte nem hallanak rólam semmit, ha valahol vagyok. Mos to ha anyám azt mond ja: „Amíg nem hal lok ró lad sem mit, tu dom, hogy jól megy a so rod.” Ti zen két évig tá vol vol tam, még is kap cso la tot tar tot tak ve lem. Ezt igen nagy ra ér té ke lem, és há lás va gyok ér te. Min dig oda me he tek.

*Nem tá szí tot tá kel?*

Nem. És amikor azt mondtam, „Elmegyek Koszovóba!”, mos to ha anyám még bá to rí tott is, mond ván: „Ez való ne ked igazán!”

*Boldog-e mostani életében?*

Időnkint mesélek. De hiszen az so sincs úgy, hogy az em ber ál lan dó an bol dog. Rész le ge sen je len van az é le tem ben egy bi zo nyos fajta ma gány. Ezt oly kor könnyebb, más kor nehezebb kibírni. De ahogyan mond tam, az a leg po zi tí vabb az é le tem ben, hogy bárhol voltam, si ke rült ba rát ság ba ke rül nöm olyan em be rek kel, akik ré vén erőt is me rít he tek. Számos érdekes embert ismertem meg, biztosan többet, mint az emberek általában, ez mindmáig így van. Ez a legjobb, amim van. Valami azon ban hi ány zik ahhoz, hogy boldog lehessenek: Jelenleg úgy gondolom, hogy túl erőt tet tem ma gam, túl so kat csi ná tam, irtózatosan elfáradtam. Sok eröm van ah hoz, hogy ad jak. De az em ber va la mi ko re él egy há tárt; azt hi szem, ilyen há tár hoz ér kez tem el.

*Ahol most szük sé ge len ne va la ki re, aki törődik Önnel?*

Igen; ahol tá vol sá gra is szük sé gem len ne; hogy azt mond ha sam: az é le tem csu pán ab ból áll, hogy máso kért lé te zünk. A ren ge teg meg ke re sés, ér dek lődés, hoz zá m in té zett ké rés, az egész mé dia cir kusz is, mi ó ta – én, az exterrorista – a szó vet sé gi ko r má ny meg bí zá sa ből bé ke mun kát vég zek Koszovó ban, szó val, mind ez egy részt hí ze leg ne kem, más részt né ha már nem le het kibírni.

*Ez úgy hangzik, mintha vala mi fé le ki égés is zind ró má ról beszélne.*

Min dig ke restem az é le tem értel mé t, va la mi lyen hoz zá já ru lást, va la mi lyen fel ada tot, amit el vé gez he tek. Nem va gyok bi zo tos ab ban, hogy en nek van va la mi kö ze a val lás hoz. Min dig azon fá ra doz tam, hogy több ke ve sebb si kerrel hatást gyakoroljak. Nagy kerülőutakat tettem meg é le tem ben, és hosszú idő re volt szük sé gem, amíg oda ju tot tam, hogy ma gam ha tá roz hat tam meg, ho gyan aka rok élni. Mindig „az egészért” éreztem magam felelősnek, akár mi volt is az. Most ve szem ész re, mennyi re fá radt va gyok. Ezt a fá radt sá got nem le het al vás sal gyó gyí ta ni. Vi szont: az em be rek ro kon sen ve kí sér, bár mit tet tem is ko ráb ban. Egy sze rü en ez is egy é le t. Az enyém.

**Forrás:** Publik-Forum, 2003/7

